

злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. – К., 2016. – 208 с. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.pdf.

5. Financial investigation. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/financial-investigation_en.

Пастух Ігор Дмитрович,

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

Закон України «Про запобігання корупції» визначає два види конфлікту інтересів: а) потенційний – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень; б) реальний – наявність суперечності між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень (ч. 1 ст. 1 Закону).

Стаття 172-7 КУпАП передбачає відповідальність за неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів (ч. 1) та вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів (ч. 2). Таким чином, адміністративну відповідальність Закон пов'язує тільки з реальним конфліктом інтересів, зміст якого полягає у тому, що, незважаючи на наявний приватний інтерес службовець реалізує свої владні повноваження під дією такого інтересу, що впливає на об'єктивність прийнятого рішення чи вчиненого діяння службовця. У такій ситуації ст. 28 Закону України «Про запобігання корупції» встановлює обов'язок такої особи повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі – Національне агентство чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно.

І саме за таке неповідомлення встановлена відповідальність ч. 1 ст. 172-7 КУпАП. Тобто закон встановлює обов'язок особи повідомити

про те, що вона порушила закон, діючи в умовах реального конфлікту інтересів, тобто про власне правопорушення. Водночас, положення ст. 63 Конституції України декларують, що «особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом. За аналогії закону (оскільки подібні норми у КУпАП відсутні) ст. 18 Кримінального процесуального кодексу України встановлює гарантію свободи від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї. Відповідно до практики Європейського Суду з прав людини (справа Лунц проти Німеччини) Суд зазначив: «...право на мовчання і його складову частину право не свідчити проти себе у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод спеціально не згадані, проте вони є загально визначеними міжнародними нормами, що лежать в основі поняття справедливої процедури, про що говорить ст. 6 Конвенції...» [1].

Процесуальне законодавство України визначає обов'язок суду визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння, як отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права. Як наслідок, такі докази мають бути визнані недопустимими. Але право відмовитися давати показання підсилене обов'язками бути про нього повідомленим, оскільки право мовчати і не свідчити проти самого себе вимагає не тільки того, щоб особу не примушували це робити, а й того, щоб її негайно і належним чином повідомили про це право. До того ж існування цього обов'язку потрібно окремо виділити у контексті права не свідчити проти самого себе і права мовчати [2].

Одночасно, треба погодитися з позицією А. І. Хальоти, який зауважує, що дотримання конституційних прав та свобод людини є важливою передумовою роботи правоохоронних органів, особливо коли це стосується притягнення особи до відповідальності. Відтак забезпечення права особи не давати свідчення щодо себе та своїх близьких виступає певним індикатором законності самого провадження, слідства, судового розгляду. Але законодавство України чітко передбачає можливість реалізації цього права в кримінальному провадженні. Натомість в законодавчому регулюванні провадження в сфері адміністративних правопорушень чітких гарантій з цього приводу не міститься [3].

В.О. Демиденко в своїх дослідженнях приходять до наступних висновків, що реалізація конституційних прав та свобод людини і громадянина, в силу прямої дії конституційних норм, є абсолютною детермінантною правової держави і не повинна вимагати додаткового регулювання. Хоча деякі права потребують деталізації та законодавчого визначення алгоритму їх реалізації і однозначно всі права вимагають гарантування з боку держави. Розглядаючи з цих позицій право особи не давати свідчення проти себе вчений зауважує, що воно є елементом

права на захист особи, а тому може і повинно реалізуватися в будь-якій ситуації, яка цього вимагає: захист прав в кримінальному провадженні і надто в адміністративному [4, с. 138–142].

Таким чином, право на відмову давати показання або пояснення показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї або близьких родичів, коло яких визначається законом (ст. 63 Конституції), – ліквідувало правне протиріччя між моральною нормою і вимогою закону, який штовхав людину свідчити проти близьких. Відмова давати показання щодо себе є складовою частиною права на захист від підозри або обвинувачення у вчиненні злочину. Це право конкретизується чинним кримінально-процесуальним законодавством, і за аналогією закону має місце в законодавстві про адміністративні правопорушення. Вважаю, що положення КУпАП, що встановлюють відповідальність за неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів порушують основоположні конституційні права людини. Крім цього, стаття 64 основного Закону визначає, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Водночас, не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені, зокрема, статтею 63 цієї Конституції.

Напрямом удосконалення адміністративної відповідальності за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів може бути визнано її встановлення за порушення строків та порядку врегулювання конфлікту інтересів уповноваженою на те законом особою

Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка Робочої групи з питань реформування кримінально-процесуального законодавства України. URL: https://uba.ua/documents/text/propozyciiUBA_KPK.pdf.

2. Верховний суд про право особи мовчати та не свідчити проти самого себе. URL: <https://www.legalex.com.ua/sudebnaya-praktika/verhovnij-sud-pro-pravo-osobi-movchati-ta-ne-svidchiti-proti-samogo-sebe.html>.

3. Хальота А. І. Конституційні особливості права та свободи людини і громадянина та їх забезпечення органами внутрішніх справ: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.02. Нац. акад. внутр. справ України. К., 2004. 19 с.

4. Демиденко В. О. Структура утвердження конституційних прав та свобод людини й громадянина // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2004. №5. С. 138–146.